

OMBYGGNING AV VÄG 53

Stenkvista-Eskilstuna

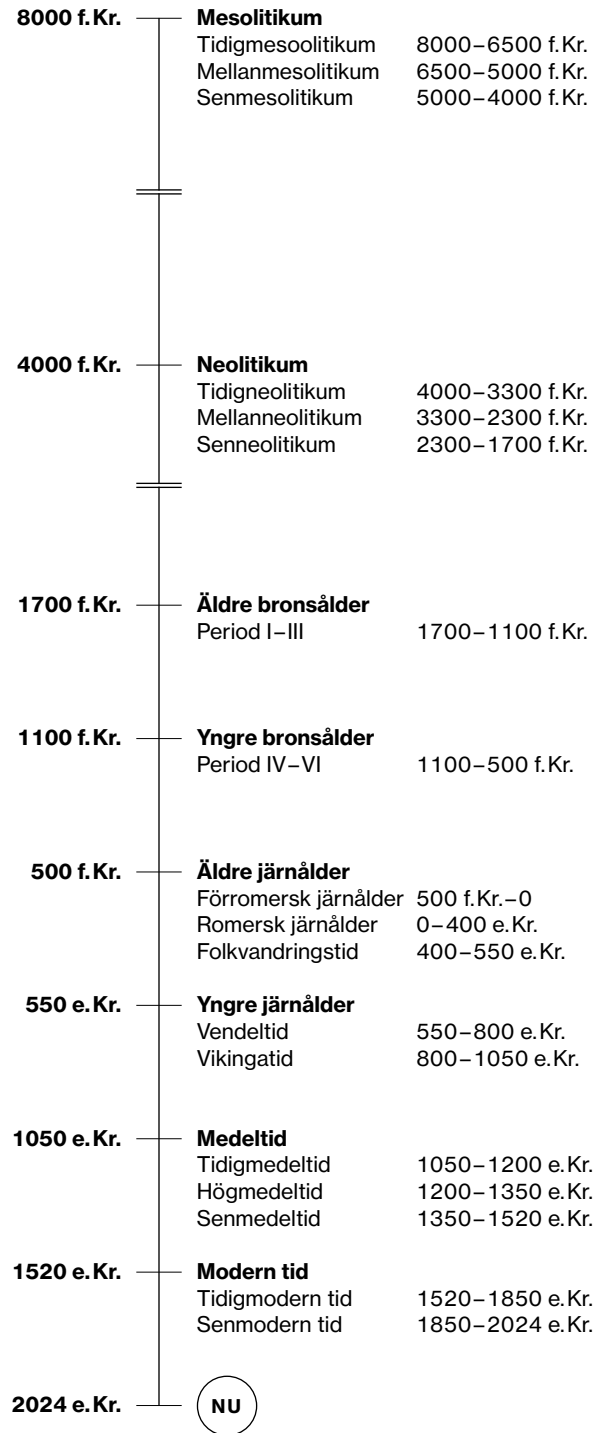
ARKEOLOGISK FÖRUNDERSÖKNING

L1984:9834 m.fl.
Stenkvista prästgård 1:1 m.fl.
Stenkvista och Eskilstuna socknar
Eskilstuna kommun
Södermanlands län
Södermanland

REIDAR MAGNUSSON

ARKEOLOGISK
PERIODINDELNING
FRÅN
STENÅLDER
TILL
NUTID

Ombyggnation av väg 53

Stenkvista–Eskilstuna

Arkeologisk förundersökning

LI984:9834 m.fl.
Stenkvista prästgård 1:1 m.fl.
Stenkvista och Eskilstuna socknar
Eskilstuna kommun
Södermanlands län
Södermanland

REIDAR MAGNUSSON

Denna rapport har framställts av ett företag
vars miljöledningssystem är certifierat enligt ISO 14001
av Svensk Certifiering Norden AB

STIFTELSEN KULTURMILJÖVÅRD
PILGATAN 8 D
721 30 VÄSTERÅS

Tel: 021-80 62 80
E-post: info@kmmmd.se

WWW.KMMD.SE

© Stiftelsen Kulturmiljövård 2024

Samtliga foton av Reidar Magnusson där inget annat anges.

OMSLAG

Del av brofundament vid färdvägen L1984:9834 samt vy mot väg 53. Foto Stefan Östlund.

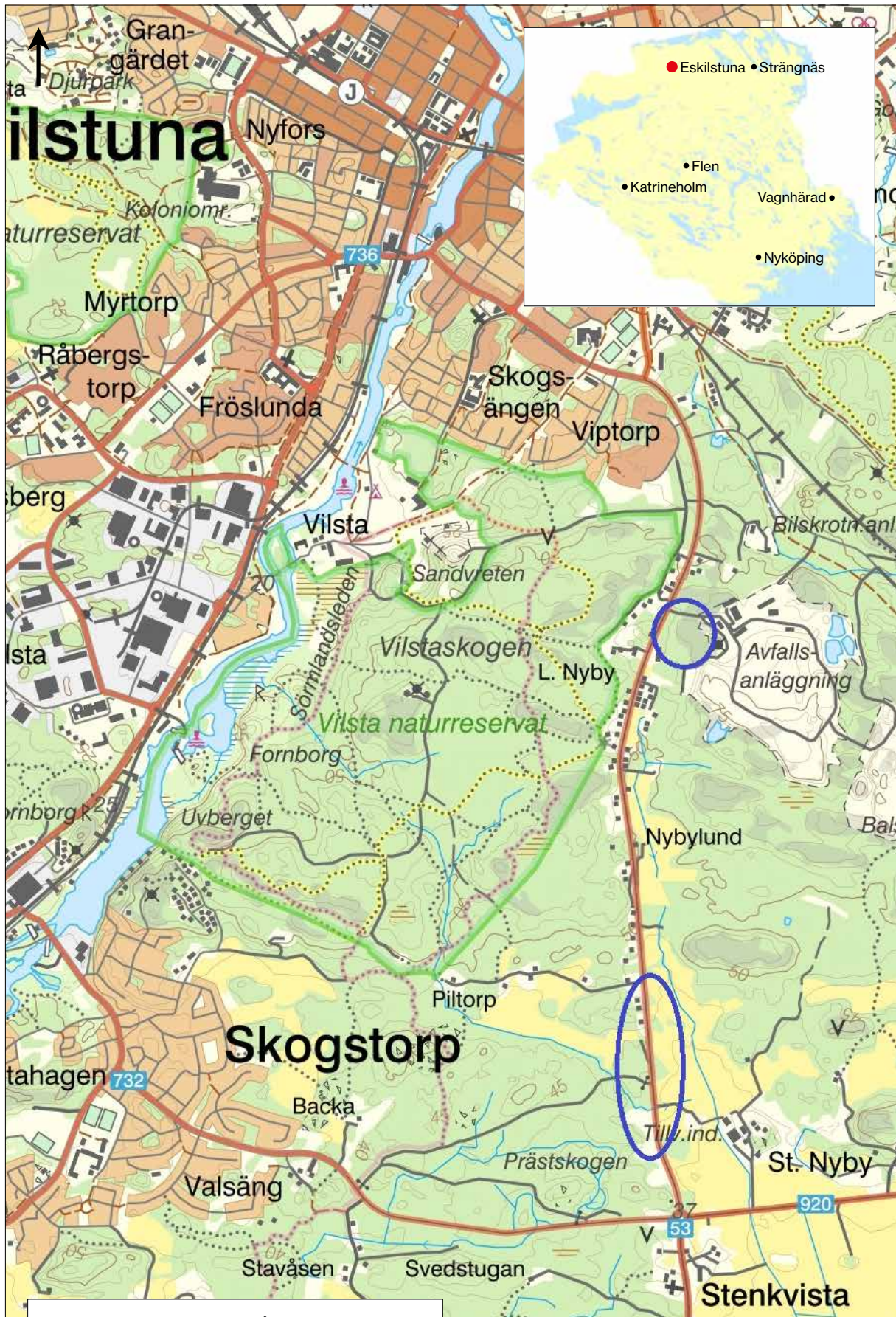
Upphovsrätt, där inget annat anges, enligt Publik Licens 4.0 (CC BY)
<http://creativecommons.org/licenses/by/4.0>

Lantmäteriets kartor omfattas inte av ovanstående licensiering.
Kartor ur allmänt kartmaterial © Lantmäteriet. Medgivande 51937, 51940 och 63327.

ISBN 978-91-8041-220-9

INNEHÅLL

Sammanfattning	5
Inledning.	5
Syfte	6
Topografi och fornlämningsmiljö	6
Förundersökningsområdena	10
Metod och genomförande	10
Provtagning.	11
Dokumentation	11
Undersökningsresultat	13
Stensättning – L2021:1065	13
Boplats – L2021:1063	15
Färdväg – L1984:9834	17
Tolkning och utvärdering	19
Referenser	20
Arkivmaterial	20
Litteratur.	20
Tekniska och administrativa uppgifter	21
Bilagor	22
Bilaga 1. Schakt och sektioner.	22
Bilaga 2. Anläggningstabell	23
Bilaga 3. Vedartsanalys	24
Bilaga 4. Makrofossilanalys	25
Bilaga 5. ¹⁴ C-analys	27

Figur 1. Förundersökningsområdena markerade med blå ringar. Utdrag ur Terrängkartan. Skala 1:50 000.

SAMMANFATTNING

Stiftelsen Kulturmiljövård (KM) har genomfört en arkeologisk förundersökning inför ombyggnad av väg 53 utmed sträckan Eskilstuna–Stenkvista i Eskilstuna kommun, Södermanlands län. Tre fornlämningar omfattades av uppdraget som utfördes i november 2023.

Invid stensättningen (L2021:1065) påträffades ytterligare en stensättning (L2024:71), denna var 2,4×2,2 meter stor och belägen 5 meter nordväst om L2021:1065.

På boplatsen (L2021:1063) påträffades sammanlagt tre stolphål och två gropar, inga fynd gjordes. I ett av stolphålen påträffades skalkorn som daterades till skiftet mellan medeltid och tidig modern tid. En andra datering, även den från ett stolphål, gav en tidigneolitisk datering, vilket stämmer överens med resultatet från utredningen.

Färdvägen (L1984:9834) undersöktes med två sektioner, dess anläggande daterades till högmedeltid.

Inledning

Stiftelsen Kulturmiljövård (KM) har genomfört en arkeologisk förundersökning av tre fornlämningar längs med väg 53 utmed sträckan Eskilstuna–Stenkvista under perioden 8–13 november 2023. Sträckan är belägen i Eskilstuna kommun, Södermanlands län. Fornlämningarna utgjordes av ett boplatsoområde (L2021:1063), en färdväg (L1984:9834) samt området runt en sedan tidigare känd stensättning (L2021:1065). Anledningen till förundersökningen var att Trafikverket (företagaren) avser att dra om och bredda vägen längs med denna sträcka och dessa fornlämningar kommer att påverkas av byggnationen.

Länsstyrelsen i Södermanlands län fattade beslut i ärendet och företagaren stod för kostnaderna.

Syfte

Syftet med förundersökningen var att ge Länsstyrelsen ett beslutsunderlag inför prövning om tillstånd till ingrepp i fornlämningen och ett underlag för att bedöma behovet och omfattningen av en eventuell kommande arkeologisk undersökning.

Förundersökningen skulle fastställa och dokumentera fornlämningens karaktär, datering och utbredning inom arbetsområdet.

Vidare skulle genomförandet ske på ett sådant sätt att fornlämningarnas kunskapspotential kunde värderas i relation till tidigare undersökningar i närområdet samt ge underlag till prioriteringar av frågeställningar vid en eventuell arkeologisk undersökning.

Topografi och fornlämningsmiljö

Som en del av den arkeologiska utredningen (Holm 2021) genomfördes en genomgång av närområdets fornlämningsbild. Den domineras av fynd från stenåldern. Två boplatser undersöktes vid utbyggnaden av Svealandsbanan, L1985:6541 (Neander 2000) och

Lämningsnr	Typ	Antikvarisk bedömning
L1982:6771	Husgrund, historisk tid	Övrig kulturhistorisk lämning
L1982:8081	Färdväg	Övrig kulturhistorisk lämning
L1982:6799	Lägenhetsbebyggelse	Övrig kulturhistorisk lämning
L1983:499	Stensättning	Fornlämning
L1983:500	Stensättning	Fornlämning
L1983:720	Boplatser	Fornlämning
L1983:721	Stenröjd yta	Fornlämning
L1983:1084	Fångstgrop	Fornlämning
L1983:1085	Fångstgrop	Fornlämning
L1983:1223	Träindustri	Övrig kulturhistorisk lämning
L1984:9089	Boplatser	Fornlämning
L1984:9382	Lägenhetsbebyggelse	Övrig kulturhistorisk lämning
L1984:9757	Boplatser	Fornlämning
L1984:9834	Färdväg	Fornlämning, den nu aktuella
L2021:1063	Boplatser	Fornlämning, den nu aktuella
L2021:1065	Stensättning	Fornlämning, den nu aktuella
L2021:1066	Färdväg	Övrig kulturhistorisk lämning
L2021:1067	Brott/Täkt	Övrig kulturhistorisk lämning

Tabell 1. De poster i Kulturmiljöregistret (KMR) som är utmärkta på planen i figur 2b–c med deras typ och antikvariska bedömning.

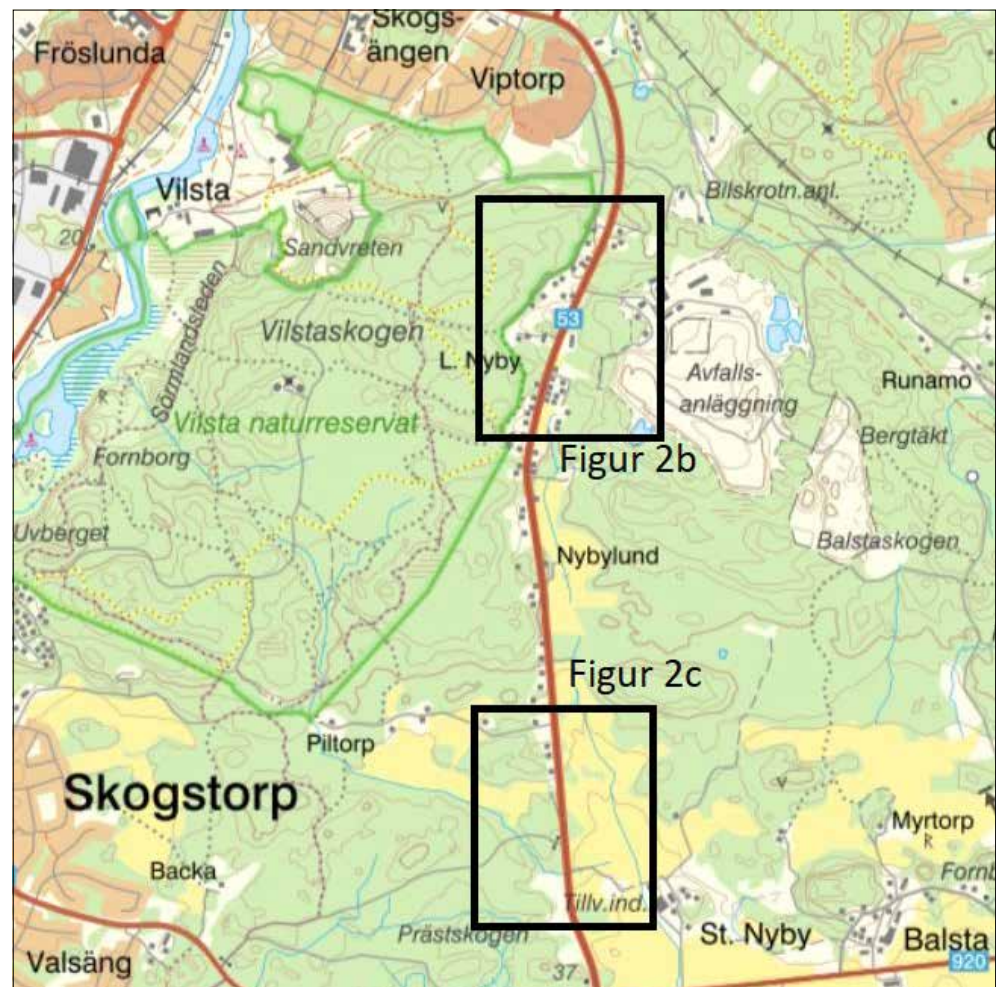
L1985:7752 (Lindgren 2006), båda daterade till senmesolitikum. En delvis undersökt boplatz närmare förundersökningsområdet (L1983:722) bedömdes även den ha en datering till mesolitikum (Norberg 2001).

Yngre perioder är välrepresenterade norr och väster om Eskilstuna. Från slutet av stenålder och framåt utgörs förundersökningsområdet av perifert inland. De stensättningar som finns längs med förundersökningsområdets sträckning saknar ofta jordfyllning och har kantkedjor (Holm 2021:12).

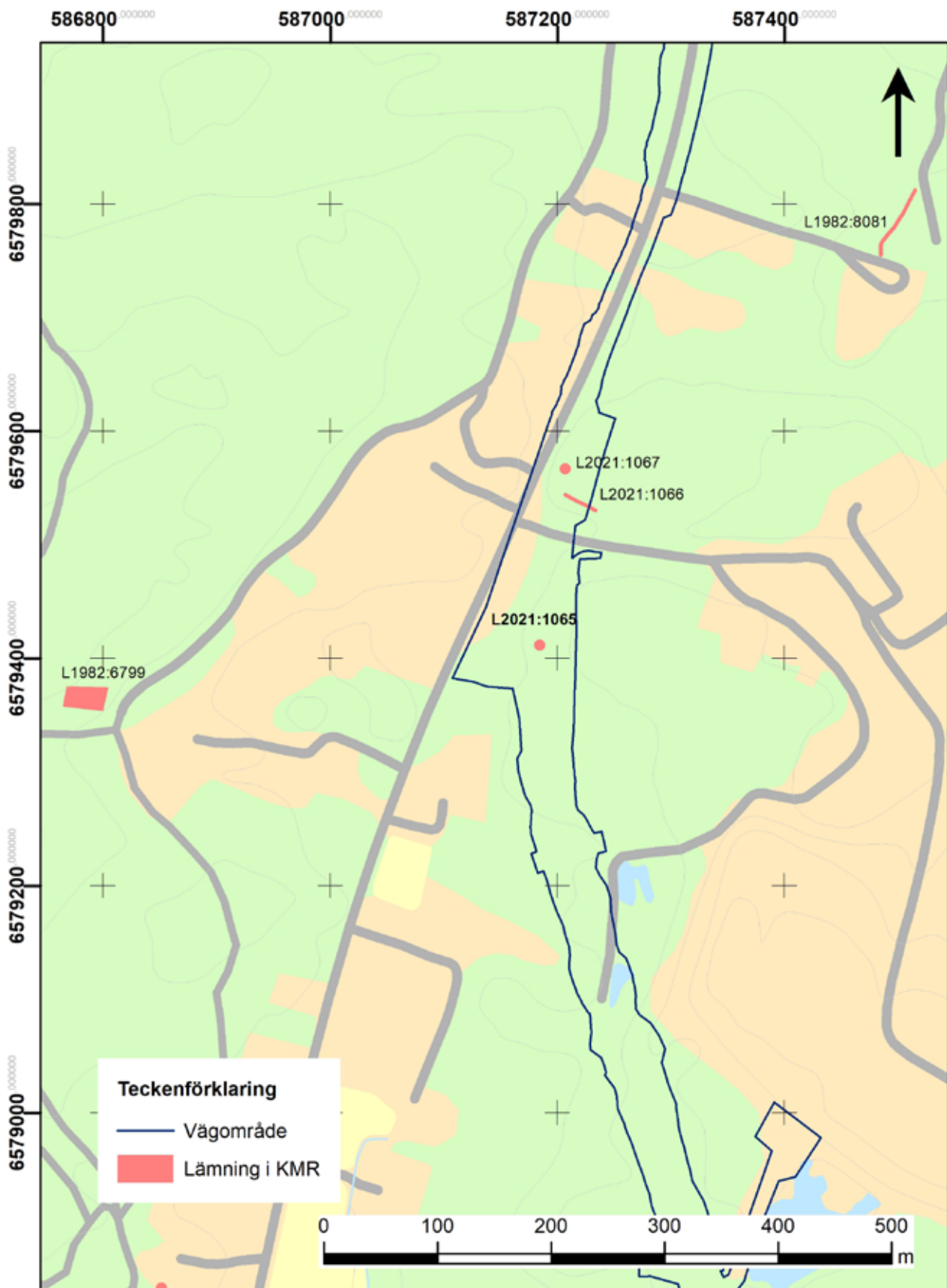
Närområdena vid de nu aktuella fornlämningarna har en varierande fornlämningsbild.

I skogsområdet kring stensättningen (L2021:1065) (figur 2b) finns ett par färdvägar (L1982:8081 och L2021:1066), en lägenhetsbebyggelse (L1982:6799) och ett stenbrott (L2021:1067), samtliga *övriga kulturhistoriska lämningar*.

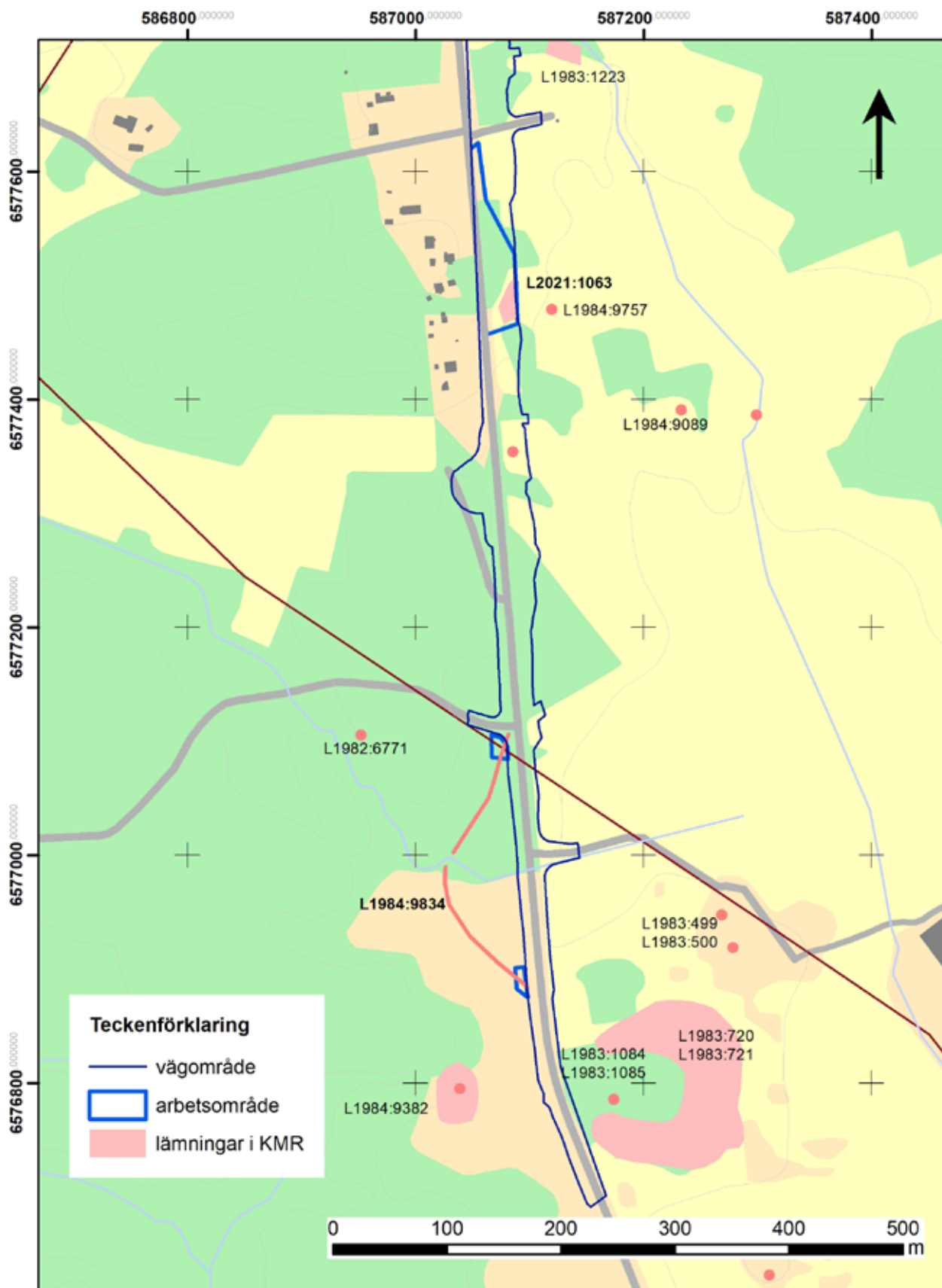
I området kring färdvägen (L1984:9834) och boplatzen (L2021:1063) (figur 2c) finns flera *fornlämningar*. Det är boplatser (L1983:720, L1984:9089 och L1984:9757), stensättningar (L1983:499 och L1983:500) och fångstgropar (L1983:1084 och L1984:1085). Dessa fornlämningar kan dateras till neolitikum (den nu aktuella boplatzen) och framåt. Här finns även *övriga kulturhistoriska lämningar* – en lägenhetsbebyggelse (L1984:9382) och en träindustri (L1983:1223).

Figur 2a–c. Närområdets lämningar i KMR. Figur 2b visar området runt L2021:1065, medan figur 2c visar området runt L1984:9834 och L2021:1063.

Figur 2b. Området runt L2021:1065. Utdrag ur Terrängkartan. Skala 1:5 000.

Figur 2C. Området runt L1984:9834 och L2021:1063. Utdrag ur Terrängkartan. Skala 1:5 000.

Förundersökningsområdena

Förundersökningen omfattade tre fornlämningar av olika karaktär.

Boplatsen (L2021:1063) var 30×15 meter stor och belägen i plan åkermark på drygt 40 meter över havet. Boplatsen daterades till tidig neolitikum vid utredningen. Fler nedgrävda boplatzanläggningar, som stolphål och gropar, samt ett mindre fyndmaterial, exempelvis keramik, förväntades vid förundersökningen.

Stensättningen (L2021:1065) ligger på en höjd av 55 meter över havet och är belägen på en terrass i ett barrskogsparti. Den är sedan tidigare beskriven som ett runt röse med en diameter på 4 meter och 0,3 meter hög. Den förväntade dateringen ligger i bronsålder–järnålder. Ytterligare gravar och andra anläggningar skulle eftersökas i närområdet. Eventuella ytterligare gravläggningar eller andra anläggningar som påträffas i dess närhet kan förväntas ha samma datering och vara relativt fyndfattiga.

Färdvägen (L1984:9834) är en äldre sträckning av vägen till Malmköping, nuvarande väg 53, och känd från kartmaterial (häradsekonomen 1897–1901, karta över Stenkvista socken 1718 samt en geometrisk avmätning från 1645). Vägen är belägen på 40 meter över havet. Färdvägen är 8 meter bred och bevarad i en drygt 200 meter lång slinga väster om väg 53. Det förväntas att dess äldsta del ska kunna dateras till tidig efterreformatorisk tid eller möjligen medeltid.

Metod och genomförande

Boplatsen (L2021:1063) och området runt stensättningen (L2021:1065) undersöktes med sökschakt som togs upp med grävmaskin. Vid behov rensades schaktet med handredskap för att eftersöka anläggningar.

Vid boplatsen (L2021:1063) utgick schaktningen från det område där anläggningar påträffats vid utredningen (Holm 2021:33). Schakten grävdes skiktvis ner till steril nivå.

Figur 3. Schaktning i området runt stensättningen (L2021:1065). Foto från sydväst.

Flera av de upptagna schakten drogs under förundersökningens gång ihop till en sammanhängande öppen yta.

I området runt stensättningen (L2021:1065) togs schakt upp på mindre förhöjningar som bedömdes kunna utgöra stensättningar, samt på naturliga terrasser. Schakten grävdes ner till steril nivå, vilket oftast innebar att vegetationsskikt och några centimeter jordmån avlägsnades.

Färdvägen (L1984:9834) undersöktes genom att sektioner togs upp på två ställen för att kunna undersöka dess stratigrafi och uppbyggnad.

Nypåträffade gravar i stensättningens (L2021:1065) närhet rensades och dokumenterades i plan. Ett mindre parti av den tidigare kända stensättningen (L2021:1065) rensades fram med handredskap för att undersöka dess uppbyggnad.

Påträffade anläggningar vid boplatsen (L2021:1063) undersöktes med handredskap till 50 % genom att en sektion togs upp för att undersöka deras djup, typ och fyndinnehåll.

Samtliga schakt fylldes igen efter avslutad förundersökning.

Metalldetektering genomfördes av grävda ytor vid stensättningen (L2021:1065), inklusive själva stensättningen samt sektionen vid färdvägen (L1984:9834). I det första fallet detekterades även stensättningen. Inga fynd påträffades vid metalldetekteringen.

Provtagning

Vedartsprover samlades in vid boplatsen i syfte att datera fornlämningarna. Vedartsanalysen genomfördes för att undersöka vedartens egenålder innan ¹⁴C-datering, samt för att få en uppfattning om vilka träslag som eldats med (bilaga 3). Prover togs i första hand ur säkra kontexter i form av anläggningar. Vid stensättningen (L2021:1065) påträffades inget analyserbart material. Vedartsanalysen genomfördes av Ulf Strucke, Antraco.

Makrofossilprover samlades in från färdvägen (L1984:9834) samt boplatsoområdet (L2021:1063), syftet var att undersöka eventuell användning av vegetabilier samt den omkringliggande floran (bilaga 4). Makrofossilanalysen genomfördes av Stefan Gustafsson, Arkeologikonsult.

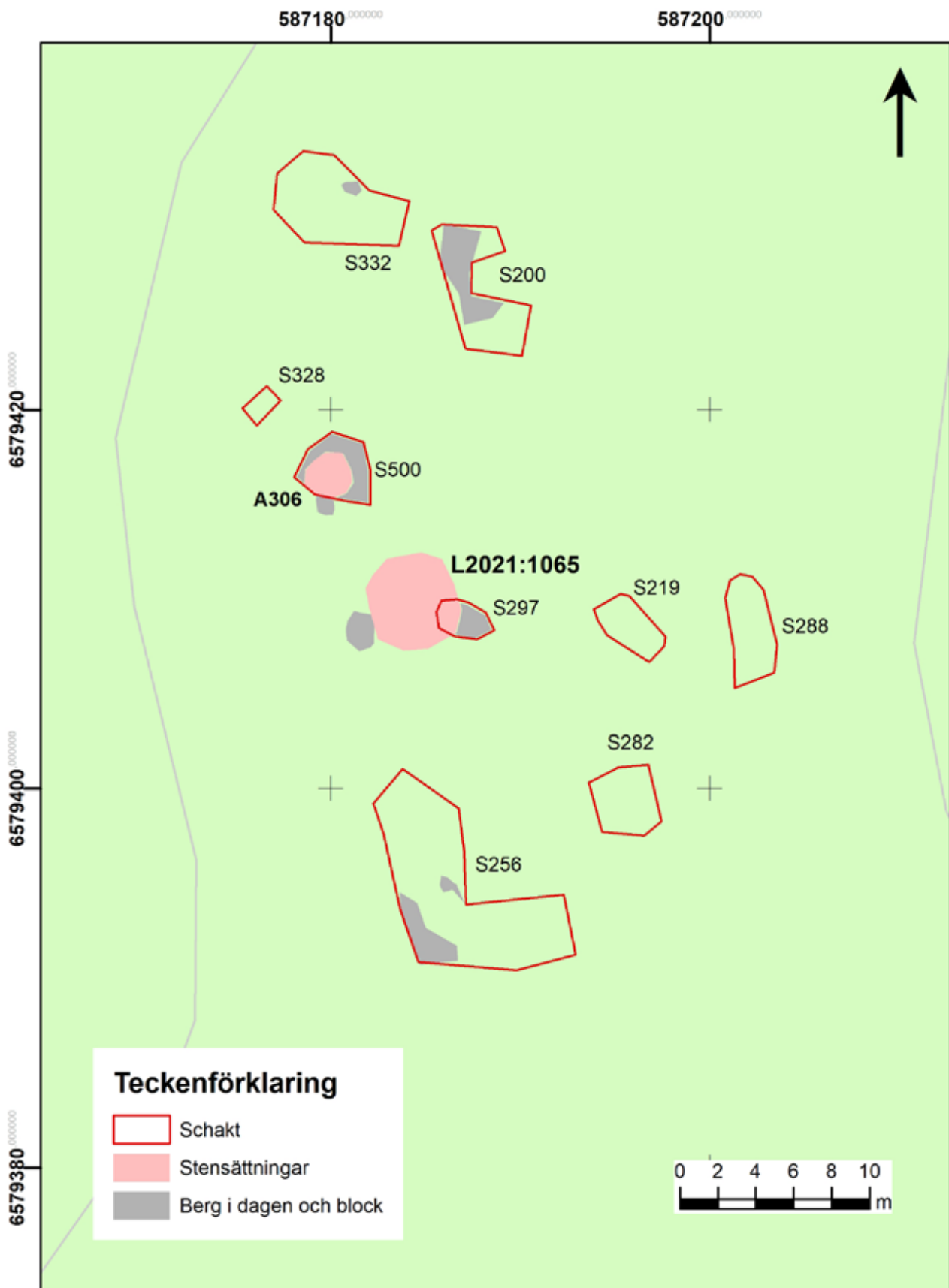
Ett urval av vedartsprover och daterbart material från makrofossilprover sändes därefter till ¹⁴C-analys för datering (bilaga 5). ¹⁴C-analysen genomfördes av Ångströmlaboratoriet, Uppsala.

Dokumentation

Alla schakt, anläggningar, och betydande topografiska objekt mättes in med RTK-GPS. Mätdata lagrades, redigerades och analyserades i GIS-programmen Intrasis och ArcMap.

Fotodokumentation skedde kontinuerligt under fältarbetet, av såväl omgivningarna som arbetets fortskridande. Anläggningar fotodokumenterades i plan och, i förekommande fall, sektion. Alla påträffade anläggningar beskrevs skriftligt i plan, de som undersöktes beskrevs även i sektion.

Sektionerna som togs upp genom färdvägen dokumenterades med foto, inmätning och beskrivning.

Figur 4. De upptagna schakten i området runt stensättningen (L2021:1065). Utdrag ur Fastighetskartan. Skala 1:300.

Undersökningsresultat

Stensättning – L2021:1065

I området runt stensättningen (L2021:1065) togs nio sökschakt upp om totalt 141 m² (figur 4).

I det 1,5 m² stora partiet av stensättningen som rensades fram kunde det konstateras att den var uppbyggd av ett kantigt stenmaterial med en storlek på 0,1–0,25 meter (figur 5). Den var flerskiktad och anlagd direkt på hällen. Ingen fyllning kunde iakttas mellan stenarna. Dess beskrivning i Kulturmiljöregistret (KMR) kvarstår:

”Stensättning i form av ett runt röse, 4 × 4 m st, och välvt, 0,3 m h. Mitt i röset finns en grop, 1 m st och 0,3 m dj. Stenarna i röset är helt övermossade. Intill men inte i röset, åt sydväst, ligger ett 1,5 × 1,2 × 0,9 meter stort stenblock.”

Fem meter nordväst om stensättningen (L2021:1065) påträffades ytterligare en stensättning (A306) (L2024:71). Den var 2,4 × 2,2 meter stor och likt stensättningen (L2021:1065) lagd direkt på hällen. Stenmaterialet bestod av 0,15–0,4 meter stora stenar lagda i 1–2 skikt, fyllning mellan stenarna bestod av ljus siltig sand. Materialet var betydligt mycket hårdare packat än kringliggande morän. Den var anlagd på samma naturliga terrass som stensättningen (L2021:1065) och hade ett block på 1,1 × 0,7 meter i söder (figur 6).

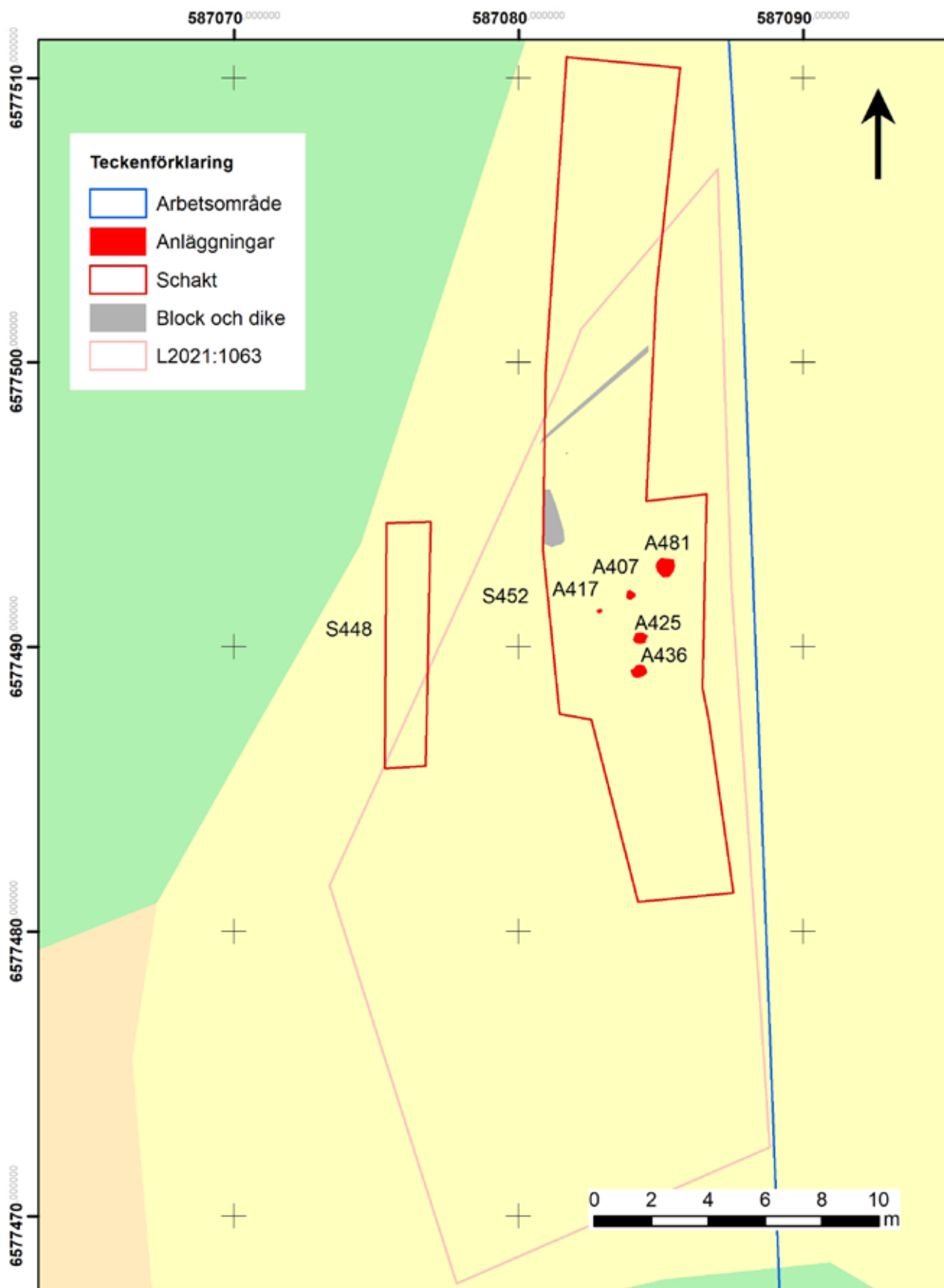
I övrigt påträffades inga anläggningar eller fynd vid förundersökningen av denna lokal. Det insamlades heller inga prover.

Figur 5. Det framrensade partiet av stensättningen (L2021:1065). Foto från öster.

Figur 6. Den nypåträffade stensättningen (L2024:71). Foto från norr.

Figur 7. Upptagna schakt och påträffade anläggningar vid boplatsen (L2021:1063). Utdrag ur Fastighetskartan. Skala 1.200.

Boplats – L2021:1063

Vid boplatsen (L2021:1063) tog schakt om totalt 134 m² upp (figur 7).

Det påträffades en koncentration av anläggningar där tre anläggningar var kända från utredningen. Totalt fem anläggningar, tre stolphål och två gropar, påträffades och undersöktes. Stolphålen var ovala med diameter på 0,3–0,7 meter samt hade ett djup på 0,14–0,3 meter, groparna var rundade och hade en diameter på 0,25–0,6 meter och ett djup på 0,1–0,12 meter (bilaga 2). Samtliga anläggningar hade en fyllning av humöslera. Inom förundersökningsområdet kunde inte någon konstruktion iakttagas.

Två anläggningar provtogs, stolphålen A425 och A481 (figur 8).

Kol från kärnfruktsträd i stolphål A481 daterades till tidig neolitikum (TN II) (tabell 2). Detta stämmer överens med dateringen av L2021:1063 från utredningen (Holm 2021). Kol från gran i stolphålet A425 daterades till skiftet mellan medeltid och tidigmodern tid (tabell 2, bilaga 3 och 5).

Förekomsten av spannmål (korn) i det yngre stolphålet A425 var hårt brända och tolkades utgöra hushållsavfall (bilaga 4).

Tabell 2. Provsvar från de provtagna stolphålen.

Inga fynd påträffades.

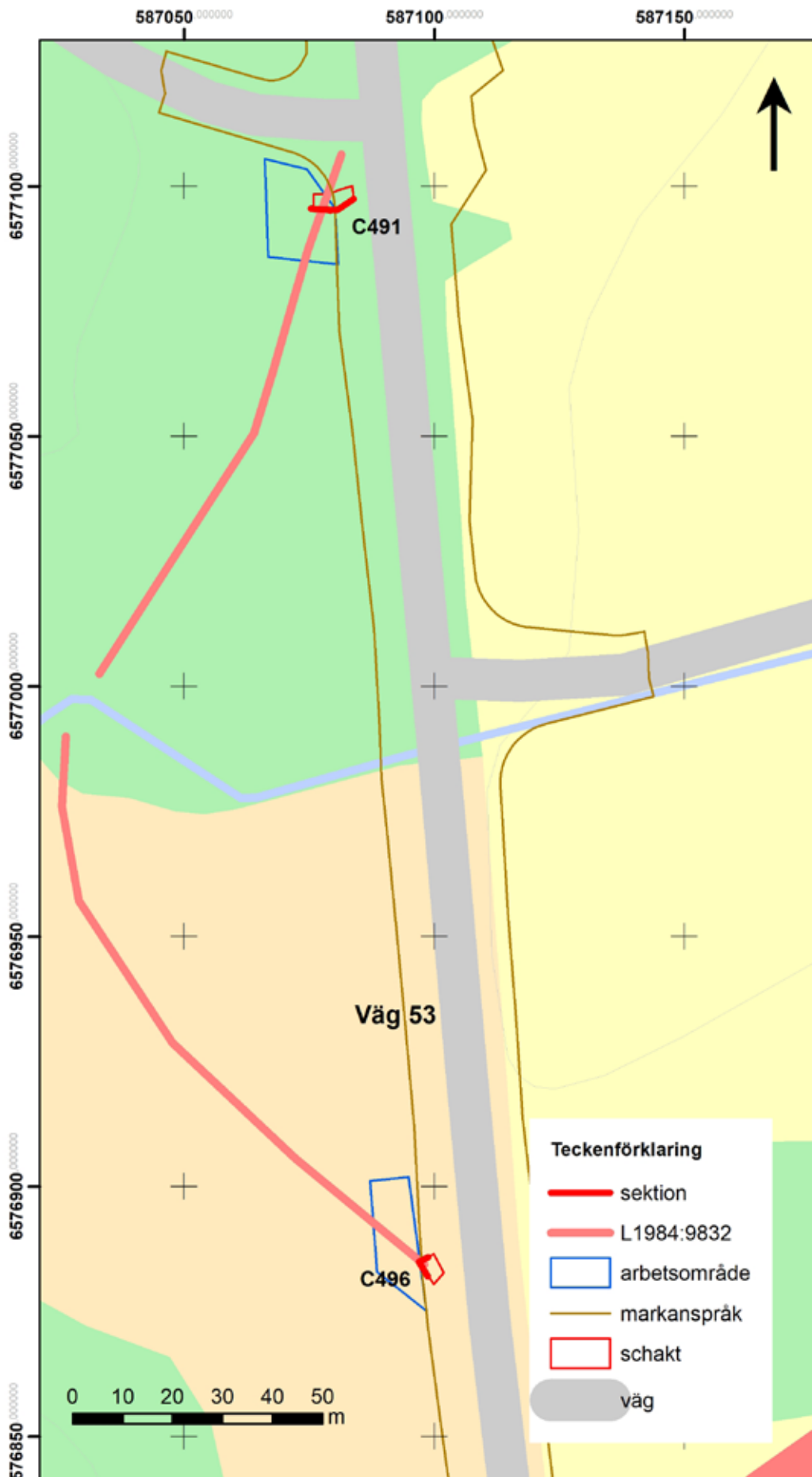
Anläggning	Vedart	Makrofossil	Datering kal 1 sigma
A425	Gran (daterad)	3 skalkorn och 2 fragmenterad säd	1448–1618 e.Kr.
A481	Maloideae (kärnfruktsträd, t.ex. apel eller rönn) (daterad)	Inget förkolnat material	3706–3644 f.Kr.

Figur 8. De provtagna stolphålen A425 och A481 i sektion. Foto Stefan Östlund från norr och Reidar Magnusson från söder.

Figur 9. Schakt S452, anläggningarna påträffades i höjd med arkeologen i schaktet. Foto från norr.

Figur 10. De båda sektionerna genom färdvägen L1984:9834 i relation till varandra samt väg 53. Utdrag ur Fastighetskartan. Skala 1:1 200.

Färdväg – L1984:9834

Vid den *norra sektionen* (C491) (figur 10) genom färdvägen (L1984:9834) kunde det iakttagas att dess västra kant var uppbyggd av stenar med omkring 0,4–0,6 meters storlek, samt ett siltigt material som skiljde sig mot den naturliga jordmånen som var lera (figur 11). Vägens östra kant kan ha varit påbyggd med silt den också, men var inom förundersökningsområdet störd av sentida aktiviteter.

I det siltiga materialet mellan stenarna i vägens västra kant togs ett makrofossilprov (bilaga 4). Provet innehöll kol som inte gick att artbestämma (bilaga 4), men som daterades med ¹⁴C-analys till 249–405 e.Kr. kal. 2 sigma, det vill säga yngre romersk järnålder (bilaga 5).

Vid den *södra sektionen* (C496) (figur 10) genom färdvägen (L1984:9834) kunde det konstateras att vägen här var uppbyggd av fyra iakttagbara lager påförda massor (figur 12). Åtminstone det översta av dessa var påfört för att utgöra en tillfart från nuvarande väg 53 ner till hagmarken där färdvägen löpte. Dessa lager beskrivs enligt följande:

Lager 1. Det yngsta lagret under 0,1 meter mylla var 0,24 meter tjockt. Beige grus med inslag av sand och silt. Glest med rundad småsten, 0,01–0,02 meter stora.

Lager 2. 0,2 meter tjockt. Gråbeige grus med sand och lera. Rikligt med rundad småsten, 0,01–0,04 meter stora. Ljusgrå lerig horisont i toppen, 0,02 meter tjock, utgör en möjlig äldre markhorisont.

Lager 3. 0,15 meter tjockt. Rödbrun–beige sand med måttligt inslag av silt. Rundad småsten, 0,07–0,10 meter stora.

Lager 4. 0,1 meter tjockt. Gråbrun lera med grus och sand. Rostutfällningar. Rödrosa lerklumpar. Grusigt skikt i botten, 0,01 meter tjockt. Under detta vidtog en gråbrun lera, vilket är den naturliga jordmånen på platsen.

Det understa lagret, lager 4, provtogs med ett makrofossilprov (bilaga 4). Provet innehöll kol från gran som daterades med ¹⁴C-analys till 1217–1277 e.Kr. (bilaga 5).

De två dateringarna ligger långt ifrån varandra, sannolikt härstammar den äldre dateringen från kol som redan fanns i silten när den insamlades för att anlägga vägbanken. Den yngre dateringen till högmedeltid överensstämmer bättre med den förväntade dateringen från det understa, och därmed äldsta, skiktet i vägens anläggande. Med hänsyn tagen till att gran kan ha en avsevärd egenålder kan vägens anläggande dateras till antingen 1200- eller 1300-tal, det vill säga högmedeltid.

Inga fynd påträffades.

Figur 11. Den norra sektionen (C491) genom färdvägen. Foto från norr.

Figur 12. Den södra sektionen (C496) där de i texten beskrivna lagren kan iakttas. Foto från östnordöst.

Tolkning och utvärdering

Förundersökningen kunde i huvudsak genomföras i enlighet med plan.

De båda stensättningarna (L2021:1065 och L2024:71) tolkas ha ett samband med varandra då de ligger i kanten av samma terrass och båda är anlagda direkt på hällen. Vid en eventuell arkeologisk undersökning är det särskilt intressant att datera dessa stensättningar för att sätta in dem i ett sammanhang, då de ligger långt ifrån andra kända fornlämningar.

Boplatsen L2021:1063 kan ha en utbredning utanför förundersökningsområdet i den svaga östslutningen mot boplatsen L1984:9757 (figur 2) vars utbredning är okänd. Avsaknaden av fynd och de få anläggningarna både från utredningen (Holm 2021) och den nu aktuella förundersökningen gör att det är svårt att göra några tolkningar av platsen under tidig neolitikum.

Det yngre stolphålet med dess datering till skiftet medeltid–tidigmodern tid samt innehåll av hårt bränt spannmål kan kopplas till området som jordbruksbygd känd från samtida skriftliga källor (Holm 2021:12).

Färdvägen (L1984:9834) var dåligt bevarad inom förundersökningsområdet. Det gick ändå att få en uppfattning om dess uppbyggnad och dess anläggande kunde dateras till högmedeltid. Den tidiga dateringen är intressant vid studier av medeltidens vägnät i Södermanland. I norr leder vägen till Torshälla, i söder kan den hypotetiskt leda ända till Nyköping, vilket är dess sträckning under modern tid (Holm 2021:17). Äldre vägbankar är vanliga i väg 53:s närhet under hela denna sträcka.

Resultaten från förundersökningen har rapporterats in till KMR.

Referenser

ARKIVMATERIAL

Lantmäteriets historiska kartor (<https://historiskakartor.lantmateriet.se>)

Rikets allmänna kartverk:

Häradsekonomen 1897–1901, blad Eskilstuna, J112-74-17.

Lantmäteristyrelsens arkiv:

Stenkvista socken 1718, C68-1:1

Prästgården, geometrisk avmätning 1645, C68-28:C1:162-63.

LITTERATUR

Holm, J. 2021. *Riksväg 53. Ny dragning mellan Stenkvista och Viptorp*. Stiftelsen Kulturmiljövård rapport 2021:25.

Lindgren, C. 2006. *En mesolitisk boplatz vid Kalkbergstorp. Svealandsbanan*. Arkeologisk undersökning. Riksantikvarieämbetet UV Mitt rapport 2005:1.

Neander, K. 2000. *En mesolitisk slagplats vid Odlaren*. Arkeologisk undersökning. Riksantikvarieämbetet UV Mitt rapport 2000:11.

Norberg, L. 2001. *Väg 53. Infart Eskilstuna*. Särskild utredning. Sörmlands museum. Arkeologiska meddelanden 2001:05.

TEKNISKA OCH ADMINISTRATIVA UPPGIFTER

<i>Stiftelsen Kulturmiljövård projektnr:</i>	KM23063
<i>Länsstyrelsen dnr, beslutsdatum:</i>	431-1689-2023, 2023-05-30
<i>Kulturmiljöregistret uppdragsnr:</i>	202301524
<i>Typ av undersökning:</i>	Arkeologisk förundersökning
<i>Undersökningsperiod:</i>	9–13 november 2023
<i>Personal:</i>	Reidar Magnusson (projektledare) Stefan Östlund Per Magnusson (grävmaskinist)
<i>Landskap:</i>	Södermanland
<i>Län:</i>	Södermanland
<i>Kommun:</i>	Eskilstuna
<i>Socken:</i>	Stenkvista och Eskilstuna
<i>Fastighet:</i>	Stenkvista prästgård 1:1, Våmtorp 1:7 och Vilsta 3:31
<i>Fornlämning:</i>	L1984:9834, L2021:1063, L2021:1065 och L2024:71
<i>Koordinater:</i>	X 587100 / Y 6576875 (sydvästra hörnet)
<i>Koordinatsystem:</i>	SWEREF 99 TM
<i>Höjdsystem:</i>	RH 2000
<i>Inmätningssystem:</i>	RTK-GPS
<i>Dokumentationshandlingar:</i>	Inga utöver denna rapport
<i>Fynd:</i>	Inga fynd påträffades.

Bilaga 1. Schakt och sektioner

Schakt/Sektion	Topografiskt läge och jordmån	Djup (m)	Area (m ²)	Anläggningar	Fornlämning
S200	Förhöjning, i huvudsak håll under myllan.	0,2	19	–	L2021:1065
S219	Storblockig morän.	0,25	7	–	L2021:1065
S256	Beläget på samma terrass som L2021:1065. Häll, block eller blockig morän under myllan.	0,25	54	–	L2021:1065
S282	Blockig morän under myllan.	0,2	11	–	L2021:1065
S288	Mindre höjd, håll under myllan.	0,2	12	–	L2021:1065
S297	Schakt över en del av stensättningen L2021:1065.	0,15	5	L2021:1065	L2021:1065
S328	Häll under myllan.	0,15	2	–	L2021:1065
S332	Schakt över terrasskant, stenig morän eller håll under myllan.	0,25	25	–	L2021:1065
S448	Lera under matjord av humös lera.	0,4	13	–	L2021:1063
S452	Lera under matjord av humös lera.	0,4	121	A407, A417, A425, A436, A481	L2021:1063
C491	Norra sektionen genom färdvägen L1984:9834. 9,2 m bred.	0,5	–	–	L1984:9834
C496	Södra sektionen genom färdvägen L1984:9834. 3,4 m bred.	1,1	–	–	L1984:9834
S500	Förhöjning på samma naturliga terrass som L2021:1065.	–	–	A306	L2024:71

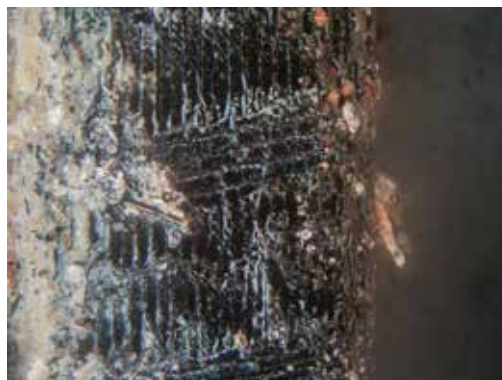
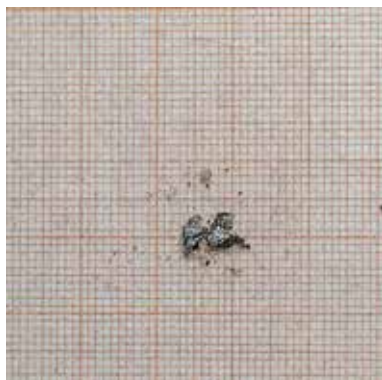
Bilaga 2. Anläggningstabell

Anläggning	Typ	Beskrivning	Storlek (m)	Djup (m)	Schakt
A306	Stensättning	Rundad, lagd på häll. Fyllning av ljus siltig sand. Stenmaterial, 0,15–0,4 m stora stenar, 1–2 skikt, på samma höjdläge som den tidigare kända stensättningen L2021:1065. Materialet är betydligt mycket hårdare packat än kringliggande morän. Med block, 0,7×1,1 m stort, i söder. Stenmaterialet är överlag kantigt. Registrerad som L2024:71.	2,4×2,2	Höjd 0,3	S500
A407	Stolphål	Rundad, skålförmad, rundad botten, fyllning av humösa lera. Sten, 0,13 m stor, i ytan.	0,39×0,3	0,14	S452
A417	Grop	Rundad, flack i sektion, fyllning av humösa lera.	0,25×0,25	0,1	S452
A425	Stolphål	Oval, vertikala sidor, rundad botten. Ytlig sten i öster, 0,3×0,15 m stor med plan ovansida. Fyllning av humösa lera.	0,58×0,47	0,14	S452
A436	Grop	Oval, oregelbundet skålförmad, fyllning av humösa lera.	0,6×0,45	0,12	S452
A481	Stolphål	Oval, djupast i väster, hylla mot öster, fyllning av humösa lera.	0,7×0,6	0,3	S452

ProjektId 2584

Södermanland, Eskilstuna kommun, Stenkista socken, Våmtorp 1:7, L2021:1063, Boplotsområde

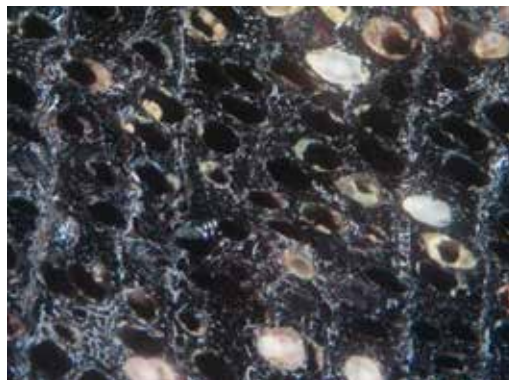
A245

Ett litet prov. Såväl på ytan som i det inre syntes en kraftig gråvit beläggning. Träkolet kom från ung gren.

Vikt (g)	Analyserad vikt (g)	Fragment	Analyserat antal	Cf Picea sp	Gran
0,1	0,1	3	3	2	1

A481

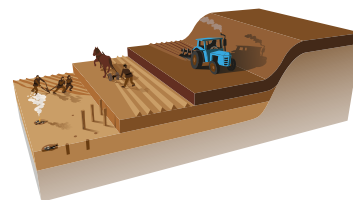

Provet rensades från siltblandad lera. De fem fragmenten kom från ung stam/gren av en kärnfruktsväxt. Bland dessa återfinns apel och rönn.

Vikt (g)	Analyserad vikt (g)	Fragment	Analyserat antal	Maloideae
0,2	0,2	5	5	5

ARKEOBOTANISK ANALYS

Stefan Gustafsson, Arkeologikonsult
Rapport 2023:22

Beställare: Stiftelsen Kulturmiljövård. Plats: L2021:1063 och L1984:9834

Inledning

Den arkeobotaniska analysen omfattar fyra jordprover. Proverna samlades in i samband med en undersökning inom fornlämningarna L2021:1063 och L1984:9834. Stiftelsen Kulturmiljövård projekt KM23063.

Metod

Proverna bestod av kompakt lera som fick blötläggas före flotering. De upplösta proverna floterades i vatten där det minsta sållet hade en maskvidd av 0,2 millimeter. Identifieringen gjordes med hjälp av mikroskop med 4 till 600 gångers förstoring samt referenslitteratur och referenssamling (Berggren 1969, 1981; Jacomet 2006; Plant atlas; Schweingruber 1978, 1990; www.woodanatomy.ch).

Resultat

Prov-nr 3C 491 - vägbank

Provet innehöll små kolfragment som inte kunde artbestämmas.

Prov-nr 3C 496 - vägbank

Provet innehöll tre kolbitar av gran.

Prov-nr 1481

Inget förkolnat material hittades i provet.

Prov-nr 423

Provet innehöll några förkolnade kärnor av skalkorn samt ett par fragment från obestämt sädeskorn. Sädeskornen var mycket hårt brända och tolkas som hushållsavfall.

Prov-nr Art	3C 491	3C 496	423	481
Odlade växter				
Skalkorn			3	
Fragment från sädeskorn			2	
Åkerogräs				
Pilört				
Svinmålla				
Träkol				
Gran		3		
Fragment av träkol	+++	++	+++	

Figur 1. Innehållet i det analyserade provet.
(+) ringa förekomst, + enstaka bitar, ++ god förekomst, +++ riklig förekomst

Digitala källor
DIGITAL PLANT ATLAS
University of Groningen
Deutsches Archäologisches Institut
<https://www.plantatlas.eu>

WOOD ANATOMY OF CENTRAL EUROPEAN SPECIES
www.woodanatomy.ch

Referenser

Litteratur

BERGGREN, G. 1969. *Atlas of seeds and small fruits of Northwest-European plant species with morphological descriptions*. Part 2: Cyperaceae. Swedish natural Science Research Council, Stockholm.

BERGGREN, G. 1981. *Atlas of seeds and small fruits of Northwest-European plant species with morphological descriptions*. Part 3: Salicaceae–Cruciferae. Swedish Museum of natural History, Stockholm.

JACOMET, S. 2006. Identification of cereal remains from archaeological sites. Archaeobotany Lab, IPAS, Basel University. Opublicerat kompendium.

MORK, E. 1946. *Vedanatomy*.

SCHWEINGRUBER, F. H. 1978. *Microscopic Wood Anatomy*. Structural variability of stems and twigs in recent and subfossil woods from Central Europe. Zug, Switzerland.

SCHWEINGRUBER, F. H. 1990. *Anatomy of European woods*. Paul Haupt förlag, Bern, Stuttgart, Wien.

Uppsala 2024-01-15

UPPSALA
UNIVERSITET

Ångströmlaboratoriet
Tandemlaboratoriet

Kol-14 gruppen

Besöksadress:
Ångström Laboratoriet
Lägerhyddsvägen 1

Postadress:
Box 529
751 21 Uppsala

Telefon:
018 – 471 3124

Hemsida:
<http://www.tandemlab.uu.se>

E-post:
radiocarbon@physics.uu.se

Reidar Magnusson
Stiftelsen Kulturmiljövård
Box 90107
120 21 STOCKHOLM

Resultat av ¹⁴C datering av träkol från L2021:1063, Eskilstuna, Södermanland. (p 5638)

Förbehandling av träkol:

1. Synliga rottrådar borttages.
2. 1 % HCl tillsätts (10 h, under kokpunkten) (karbonat bort).
3. 1 % NaOH tillsätts (10 h, under kokpunkten). Löslig fraktion fälls genom tillsättning av konc. HCl. Fällningen som till största delen består av humusmaterial, tvättas, torkas och benämns fraktion SOL. Olöslig del, som benämns INS, består främst av det ursprungliga organiska materialet. Denna fraktion ger därför den mest relevanta åldern. Fraktionen SOL däremot ger information om eventuella föroreningars inverkan.

Före mätningen av ¹⁴C-innehållet i acceleratoren förbränns det tvättade och intorkade materialet, surgjort till pH 3, till CO₂-gas som i sin tur grafiteras genom en Fe-katalytisk reaktion. I den aktuella undersökningen har fraktionen INS daterats.

RESULTAT

Labnummer	Prov	δ ¹³ C‰ V-PDB	¹⁴ C ålder BP
Ua-81383	L2021:1063, A481	-26,6	4 912 ± 33
Ua-81384	L2021:1063, A425	-23,4	376 ± 29

Med vänliga hälsningar

Melanie Melanie Mucke
2024.01.15
Mucke 12:53:05 +01'00'

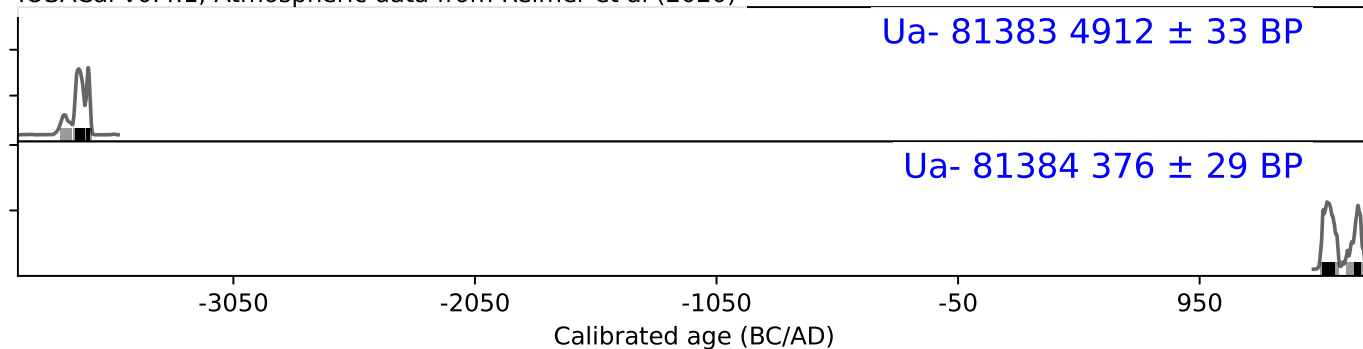
Melanie Mucke/Daniel Primetzhofner

Kalibreringskurvor

IOSACal v0.4.1; Atmospheric data from Reimer et al (2020)

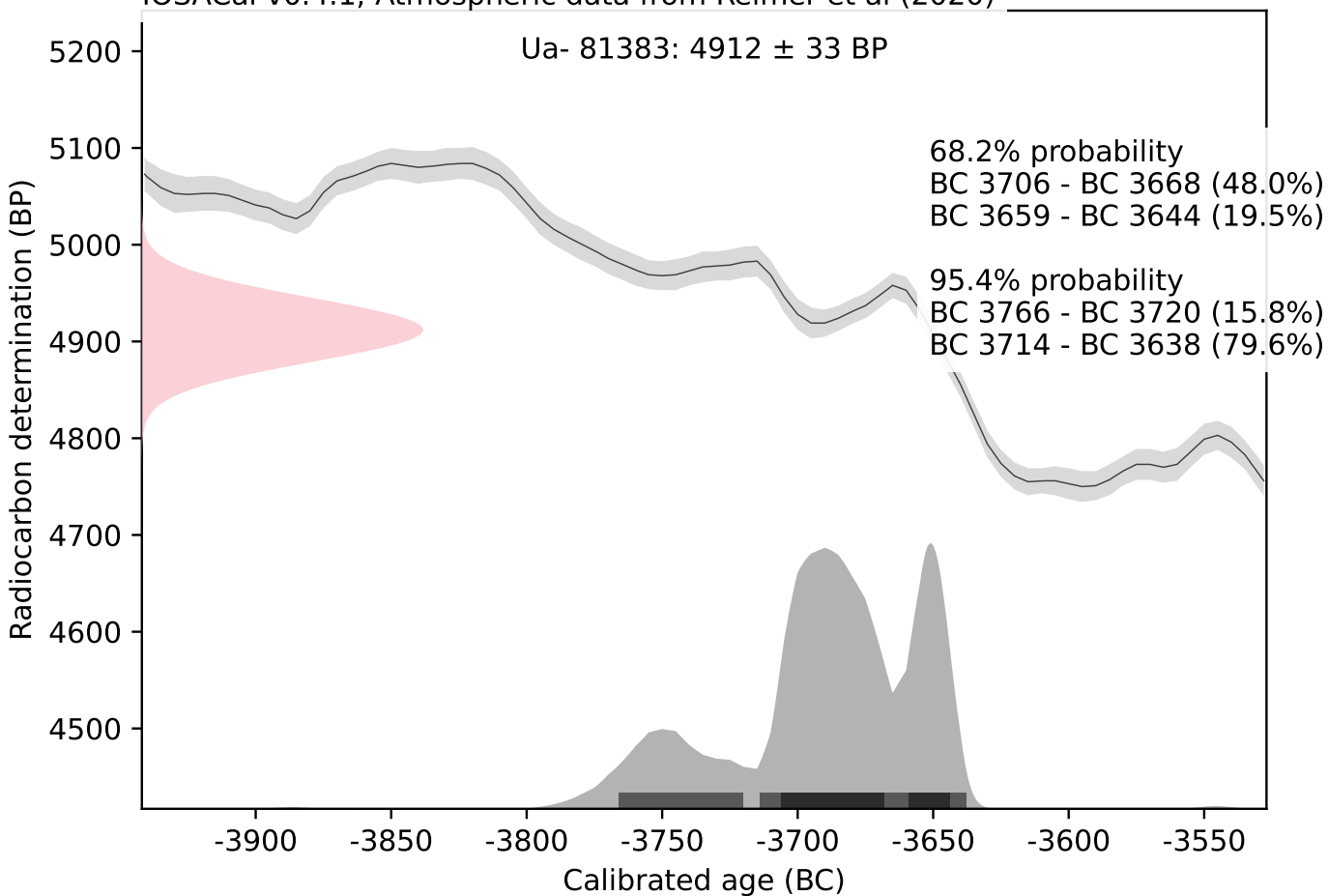
Ua- 81383 4912 ± 33 BP

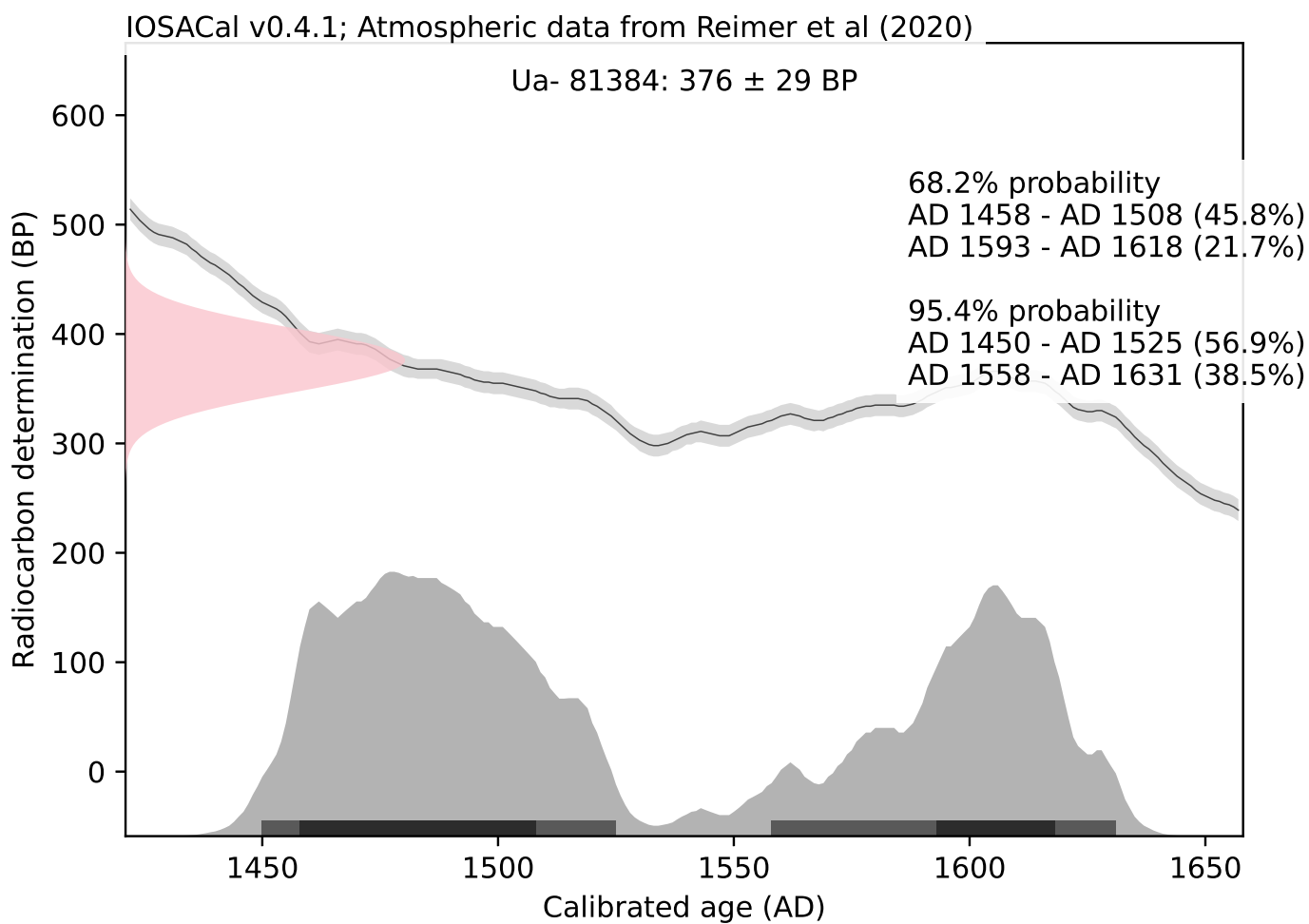
Ua- 81384 376 ± 29 BP

IOSACal v0.4.1; Atmospheric data from Reimer et al (2020)

Ua- 81383: 4912 ± 33 BP

UPPSALA
UNIVERSITET

Ångströmlaboratoriet
Tandemlaboratoriet

Kol-14 gruppen

Besöksadress:
Ångström Laboratoriet
Lägerhyddsvägen 1

Postadress:
Box 529
751 21 Uppsala

Telefon:
018 – 471 3124

Hemsida:
<http://www.tandemlab.uu.se>

E-post:
radiocarbon@physics.uu.se

Reidar Magnusson
Stiftelsen Kulturmiljövård
Box 90107
120 21 STOCKHOLM

Resultat av ¹⁴C datering av träkol från KM23063, Södermanland. (p 5687)

Förbehandling av träkol:

1. Synliga rottrådar borttages.
2. 1 % HCl tillsätts (10 h, under kokpunkten) (karbonat bort).
3. 1 % NaOH tillsätts (10 h, under kokpunkten). Löslig fraktion fälls genom tillsättning av konc. HCl. Fällningen som till största delen består av humusmaterial, tvättas, torkas och benämns fraktion SOL. Olöslig del, som benämns INS, består främst av det ursprungliga organiska materialet. Denna fraktion ger därför den mest relevanta åldern. Fraktionen SOL däremot ger information om eventuella föroreningars inverkan.

Före mätningen av ¹⁴C-innehållet i acceleratoren förbränns det tvättade och intorkade materialet, surgjort till pH 3, till CO₂-gas som i sin tur grafiteras genom en Fe-katalytisk reaktion. I den aktuella undersökningen har fraktionen INS daterats.

RESULTAT

Labnummer	Prov	δ ¹³ C‰ V-PDB	¹⁴ C ålder BP
Ua-81646	KM23063 - 3C491	-25,2	1 730 ± 29
Ua-81647	KM23063 - 3C496	-24,8	793 ± 29

Med vänliga hälsningar

Melanie Melanie Mucke
2024.02.06
Mucke 08:27:45 +01'00'

Melanie Mucke/Daniel Primetzhofner

Kalibreringskurvor

IOSACal v0.4.1; Atmospheric data from Reimer et al (2020)

